

מבוא ליחסים בין-לאומיים

יום רביעי 14-16

פרופסור גיא בן-פורת gbp@bgu.ac.il

תיאור הקורס: קורס זה נועד להכיר לכם את תחום היחסים הבין-לאומיים באמצעות דיון וכלים תיאורטיים, היסטוריה וסוגיות בנות-זמננו. האירועים הדרמטיים של השנה האחרונה – מגיפת הקורונה, דו"ח האו"ם על משבר האקלים, הנסיגה האמריקאית מאפגניסטן והמאבק בין ארצות הברית לסין – יעסיקו אותנו במסגרת הקורס. במהלך הקורס נלמד את מושגי היסוד, הגישות השונות במחקר המדעי של היחסים הבין-לאומיים, התמורות ההיסטוריות והשפעתן על התחום, והאתגרים המרכזיים של העולם בעידן הגלובליזציה. נתחיל את הקורס בהכרת התיאוריות המרכזיות והגישות המחקריות של הקורס. בחלק הזה של הקורס נלמד את המבנה הפוליטיקה העולמית, השחקנים המרכזיים, שאלת הביטחון, התיאוריות המסבירות את המציאות העולמית. מקומן של סוגיות אתיות ופילוסופיות, דיפלומטיה וקבלת החלטות, ותפקידם של מוסדות בין-לאומיים. חלקו השני של הקורס ייתמקד בעולם היחסים הבין-לאומיים של אחרי המלחמה הקרה ובשאלות של יחסי העוצמה, מעמדן המשתנה של מדינות ומוסדות בין-לאומיים, הגדרות חדשות של בטחון, אתגרים חדשים וחדשים פחות כמו איכות סביבה, נשק גרעיני, הגירה בין-לאומית וטרור גלובלי. מטרת הקורס להכיר לכם את המושגים והתיאוריות, להקנות חשיבה ביקורתית לסוגיות של יחסים בין-לאומיים וכלים להבנה וניתוח של המציאות בת-זמננו.

מבנה הקורס: הקורס מחולק להרצאות, תרגולים וקריאה רציפה של המאמרים השונים. שלושת חלקי הקורס משלימים זה לזה ואינם חופפים. לשון אחר, השתתפות בשיעורים אינה פוטרת מקריאת המאמרים, ולהיפך. מטרת השיעורים לתת פרספקטיבה רחבה יותר של הסוגיות בהן נדון, התרגילים ייתמקדו בנושאים ספציפיים יותר ובמאמרים, אם כי (שוב) לא יהיו תחליף לקריאה.

מודל

חומרי הקריאה של הקורס וחומרים נוספים יימצאו באתר המודל, מסודרים על פי נושאים ובהתאם לתכנית הלימודים שלמטה. במידה ויש הבדל בין המודל לסילבוס, החומרים במודל הם המחייבים.

דרישות הקורס:

- נוכחות חובה (הרצאות ותרגולים)
- 2 עבודות קצרות כל סמסטר (30%)
- מבחן מסכם כל סמסטר (70%)

אתיקה והתנהגות

הקורס ביחסים בין-לאומיים, כמו קורסים אחרים בפוליטיקה, עוסק מטבעו בסוגיות השנויות במחלוקת ולא יימנע מכך.

קריאה והבנה של המאמרים, כמו גם של תכני ההרצאות, אינה מחייבת להסכים עמן ובכל מקרה ציון הקורס ייקבע על פי הבנת החומר ויכולת הניתוח, לא העמדה האישית-פוליטית.

בדיונים בהרצאות ובתרגילים אין מניעה מהבעת עמדה כל עוד הדיון מתקיים בשפה ראויה, תוך כבוד הדדי כמתחייב.

העבודות שיוגשו בקורס יהיו אישיות ומקוריות (קרי, ייכתבו בידי התלמידים עצמם). בכל מקרה של קושי או אי הבנה, הנכם מתבקשים לפנות למתרגל או למרצה הקורס. עבירות של העתקה יטופלו במלוא החומרה בידי ועדת המשמעת.

תכנית הלימודים וחומרי הקריאה (ייתכנו שינויים במהלך הקורס)

סמסטר א'

שיעור 1: הנסיגה מאפגניסטן והיחב"ל – לקחים, תובנות ושאלות

קגלי וויטקופף. הפוליטיקה העולמית פרק 1

שיעור 2: המדינה ושחקנים אחרים בזירה הבין-לאומית

Russet, Bruce; Starr, Harvey and David Kinsella. 2000. World Politics: the Menu for Choice. Boston, Bradford. chapter 3

Wilson, Woodrow. 1994. "The Fourteen Points" in Williams et al. (eds.) Classic Readings of International Relations: Belmont, CA: Wadsworth: 18-20

שיעור 3: הריאליזם המדיני – מלחמת כל בכל?

האנס מורגנטאו - פוליטיקה בין האומות, כרך א' תל-אביב, 1968
עמ' 1-24

תוקידידס. (1959). תולדות מלחמת פילופונים. ירושלים: מוסד ביאליק, 277-282

Tickner, J. Ann. 2009. "A Critique of Morgenthau's Principles of Political Realism" in Jarvis A. (ed.) International Politics New York, Pearson: 15-28.

John Mearsheimer, "What should be the purpose of American Power?" *The National Interest* (September-October 2015).

מקרה מבחן – עלייתה של סין

שיעור 4: הריאליזם המבני – אנרכיה במערכת העולמית

Waltz, Kenneth. 2009. "The Anarchic Structure of World Politics" in Jarvis A. (ed.) International Politics New York, Pearson: 29-49.

Mearshimer, John A. 2009. "Anarchy and the Struggle for Power" in Jarvis A. (ed.) International Politics New York, Pearson: 50-60.

קריאת רקע: קגלי וויטקופף. הפוליטיקה העולמית פרק 4

מקרה מבחן:

שיעור 5: ליברליזם ומוסדות - אפשרות לסדר עולמי?

רוברט קוהיין וג'וזף ניי "ריאליזם ותלות הדדית מורכבת" בתוך עצמה ביחסים הבין-לאומיים
האוניברסיטה הפתוחה עמ' 144-161

עמנואל קאנט. השלום הנצחי 81-102

מקרה מבחן: ארגון הבריאות העולמי

שיעור 6: עולם של אי-שוויון - הגישה המרקסיסטית

Andrew Linklater. 2005. "Marxism" in Burchill et al (eds.) *Theories of International Relations* Palgrave

מקרה מבחן: מי מרוויח מהמלחמות בעיראק ואפגניסטן?

שיעור 7 הגישה הקונסטרוקטיביסטית: רעיונות ותפקידם ביחב"ל

Wendt, Alexander. 2009. "Anarchy is What States Make of It" in Jarvis A. (ed.) International Politics New York, Pearson: 61-69.

Finnemore, Martha, and Kathryn Sikkink. 1998. "International norm dynamics and political change." International organization 52.4: 887-917.

שיעור 8 האינטרס הלאומי, מדיניות חוץ וקבלת החלטות

Mastanduno, Michael. 2011. "The United States Political System and International Leadership" in Ikenberry, J. (ed.) American Foreign Policy. Boston, MA: Wadsworth: 250-267.

Mearsheimer, John J. and Stephen M. Walt. 2006. "The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy."

קרמר, מרטין. 2007. "בכל זאת נכס אסטרטגי." תכלת

מקרה מבחן: יחסי ישראל-ארצות הברית

שיעור 9 מדיניות חוץ II

אליסון, גרהם "דגמים מושגיים ומשבר הטילים בקובה", בתוך איתן גלבווע (עורך) יחסים בין-לאומיים

יניב, אבנר. פוליטיקה ואסטרטגיה בישראל עמ' 447-471

מקרה מבחן: הפלישה לעיראק

שיעור 10 המלחמה (המודרנית) והיחסים הבין-לאומיים

Jack S. Levy , "International Sources of Interstate and Intrastate War," in Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson, and Pamela Aall, eds., *Leashing the Dogs of War*:

Conflict Management in a Divided World (Washington, DC: US Institute of Peace Press, 2007), pp. 17-38.

צ'רלס טאונסנד. "מבוא: אופייה של המלחמה המודרנית" אצל טאונסנד (עורך) היסטוריה של המלחמה המודרנית תל-אביב: רסלינג, עמ' 13-35.

שיעור 11: נשק גרעיני: מהרתעה לתפוצה

וולץ, קנת'. 1995. "שלום, יציבות ונשק גרעיני." בתוך, מקראה: האוניברסיטה הפתוחה.

סימבלה, סטיבן ג'. 2012. "על מלחמה גרעינית: הרתעה, הסלמה ובקרה." צבא ואסטרטגיה 4, 3: 23-40.

Solingen, Etel. 2018. Nuclear Proliferation. *The Oxford Handbook of International Security*, 365.

שיעור 12: זכויות אדם ויחסים בין-לאומיים

Falk, Richard. 2000. Human Rights Horizons. New York: Routledge. Chapter 1.

Sikkink, Kathryn. 1998. "Transnational politics, international relations theory, and human rights." *PS: Political Science & Politics* 31, no. 3: 517-523.

שיעור 13 מהמלחמה הקרה אל העולם הגלובלי

Walt, S. M. (1998). International relations: one world, many theories. Foreign policy, 29-46.

סמסטר ב' – העולם אחרי המלחמה הקרה

שיעור 1: הגלובליזציה וסוף המלחמה הקרה: רקע

קגלי וויטקופף, פרק 9

Krasner, Stephen D. 2001. "Sovereignty." Foreign Policy: 20-29.

שיעור 2: סוף עידן ההגמוניה האמריקאית?

Nye Jr, Joseph S. "Is the American century over?." Political Science Quarterly 130.3 (2015): 393-400.

Haass, Richard. (2008). "The Age of Unipolarity: What Will Follow US Dominance?" Foreign Affairs 87 (May/June), 44-56.

שיעור 3: העוצמה הרכה

Nye, Joseph S., Jr. 2004. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs. Ch.1 (1-32).

Gill, B., & Huang, Y. (2006). Sources and limits of Chinese 'soft power'. Survival, 48(2), 17-36.

שיעור 4: אתגרי העידן הגלובלי - הסביבה

Mathews, Jessica Tuchman. "Redefining security." Foreign affairs 68.2 (1989): 162-177.

גרט הרדין. "הטרגדיה של נחלת הכלל" בתוך: ספריית מרכז השל לקיימות.

שיעור 5: אתגרי העידן הגלובלי - מלחמות אזרחים והתערבות הומניטרית

Western, Jon, and Joshua S. Goldstein. "Humanitarian intervention comes of age: lessons from Somalia to Libya." Foreign Affairs (2011): 48-59.

"סימפוזיון: הגנה על אזרחים בסכסוכים תוך-מדינתיים" פוליטיקה גליון 27 (2018).

שיעור 6: אתגרי העידן הגלובלי - טרור

Cronin, Audrey Kurth. "The 'War on Terrorism': What Does it Mean to Win?." Journal of Strategic Studies 37.2 (2014): 174-197.

יורגנסמאייר, מרק. 2002. "טרור בשם האלוהים." מדינה וחברה 2, 2: 241-248.

שיעור 7: אתגרי העידן הגלובלי - אי שוויון

קצוביץ', אריה. 2008. "גלובליזציה ועוני: קשרים אפשריים והשלכות ביחסים בין-לאומיים". פוליטיקה 18: 107-115.

Rice, Susan E. 2007 "Poverty Breeds Insecurity" in Brainard and Cholet (eds.) *Too Poor for Peace?* Washington, DC: Brookings

William Easterly 2001 "Debt Relief?" *Foreign Policy* 127: 20-26

שיעור 8: אתגרי העידן הגלובלי - עבודה והגירה

Adamson, Fiona B. 2006. "Crossing borders: international migration and national security." *International security* 31.1: 165-199.

שיעור 9: יחסים בין לאומיים - מבט מאירופה

Manners, Ian., 2006. European Union, normative power and ethical foreign policy. *Rethinking ethical foreign policy: pitfalls, possibilities and paradoxes*, 116.

שיעור 10: יחסים בין-לאומיים – מבט פמיניסטי

Sjoberg, Laura. "Introduction to security studies: Feminist Contributions." Security Studies 18.2 (2009): 183-213.

שנקר-שרק, דניאלה. 2009. "מיליטריזם ומשא ומתן: הערכה מחודשת של קמפ-דייוויד II מפרספקטיבה מגדרית." פוליטיקה 19.

שיעור 11: יחסים בין-לאומיים - המבט הדתי

Philpott, Daniel. 2000. "The religious roots of modern international relations." World Politics 52.2: 206-245.

Shah, Timothy Samuel, and Monica Duffy Toft. 2006. "Why God is winning." Foreign Policy 155: 38.

שיעור 12: מבט מהעולם השלישי: הביקורת הפוסט-קולוניאלית

שיעור 13: סיכום